

ВИСНОВОК

**Національного університету «Чернігівська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Карбівського Віктора Леонідовича
на тему: «Формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств в
умовах повоєнного періоду», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами.

Сучасний розвиток національної економіки України характеризується високим рівнем невизначеності, структурними зрушеннями та зростанням впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків, що особливо посилюється в умовах повоєнного відновлення. У цих обставинах аграрний сектор відіграє системоутворюючу роль, забезпечуючи економічну стабільність, продовольчу незалежність та підтримку соціально-економічного розвитку держави. Водночас аграрні підприємства функціонують у середовищі підвищеної ризиковості, зумовленої нестабільністю ринкової кон'юнктури, обмеженим доступом до фінансових ресурсів, високою собівартістю виробництва, інвестиційною невизначеністю, порушенням логістичних процесів.

У таких умовах фінансова безпека набуває ключового значення як основа стабільного функціонування аграрних підприємств. Вона визначає їх здатність протидіяти загрозам, підтримувати ліквідність і платоспроможність, формувати резерви фінансової стійкості та забезпечувати інвестиційний розвиток. Проте сучасні наукові дослідження свідчать про відсутність комплексного підходу до формування системи фінансової безпеки: більшість наукових розробок зосереджена на окремих елементах, таких як ризик-менеджмент, фінансова стійкість або антикризове управління, що обмежує можливості формування цілісної системи. Додаткової актуальності ця проблематика набуває в умовах цифрової трансформації економіки. Цифровізація відкриває нові можливості для підвищення ефективності управління фінансовими потоками, автоматизації процесів, удосконалення моніторингу та прогнозування фінансових ризиків.

Таким чином, актуальність дослідження обумовлена необхідністю формування адаптивної та комплексної системи фінансової безпеки аграрних підприємств, що враховує сучасні виклики та можливості цифровізації. Наукове обґрунтування відповідних механізмів є важливою передумовою забезпечення стійкості, ефективності та конкурентоспроможності аграрного сектору України.

Дисертаційну роботу виконано в рамках планів науково-дослідних робіт Державного податкового університету за темою «Державні запозичення в системі публічних фінансів» (державний реєстраційний номер 0121U109588). Особистий внесок автора у виконання зазначеної теми полягає у здійсненні наукових розробок щодо формування комплексного підходу до вирішення проблем науково-

методичного забезпечення процесу оцінювання фінансової безпеки підприємств (акт впровадження від 28.07.2025 р.).

2. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств в умовах повоєнного періоду. Для досягнення мети передбачається вирішення наступних завдань:

- уточнити економічну сутність фінансової безпеки аграрних підприємств та обґрунтувати її роль і особливості в умовах повоєнного періоду;
- систематизувати основні складові системи фінансової безпеки аграрних підприємств та визначити їхню функціональну роль у забезпеченні стійкості господарської діяльності;
- узагальнити та критично оцінити методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки аграрних підприємств з урахуванням галузевих особливостей;
- проаналізувати тенденції розвитку аграрного сектору України та визначити їх вплив на фінансову безпеку аграрних підприємств у сучасних умовах;
- здійснити діагностику рівня фінансової безпеки аграрних підприємств на основі системи показників та інтегральних методів оцінювання;
- провести комплексний аналіз фінансової безпеки аграрних підприємств із використанням інтегрального індексу, методів кластеризації та регресійного аналізу з метою виявлення ключових закономірностей і ризиків;
- визначити та кількісно оцінити основні фактори впливу на рівень фінансової безпеки аграрних підприємств у повоєнний період;
- обґрунтувати роль цифрових технологій у формуванні та підвищенні ефективності системи фінансової безпеки аграрних підприємств в умовах повоєнного відновлення;
- розробити концептуальні засади підвищення рівня фінансової безпеки аграрних підприємств з урахуванням сучасних викликів і перспектив розвитку галузі.

Об'єктом дослідження є процес формування та забезпечення фінансової безпеки підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи до формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств у повоєнний період.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

– розроблено комплексний методичний підхід до оцінювання фінансової безпеки підприємств, що базується на новому поєднанні методики визначення інтегрального індексу фінансової безпеки, в основі якого аналіз головних компонент, кластеризації підприємств за типовими фінансовими станами методом k-means, та економетричного моделювання впливу мікро- і макроекономічних показників;

удосконалено:

– структурну модель фінансової безпеки аграрного підприємства в частині розширення її компонентного складу; до її традиційних складових (фінансово-економічна, облікова, інституційна) включено корпоративну, яка охоплює механізми захисту прав власників і систему корпоративного управління, та біхевіористичну, що враховує поведінкові особливості управлінського персоналу при прийнятті фінансових рішень;

– аналітичний підхід до оцінювання інвестиційної складової фінансової безпеки аграрного сектору, що ґрунтується на доповненні аналізу динаміки фінансових результатів галузі кореляційною оцінкою взаємозв'язків між капітальними інвестиціями аграрного сектору та загальноекономічними інвестиційними показниками;

– економіко-організаційну модель забезпечення фінансової безпеки аграрного підприємства шляхом включення до її складу структурних блоків, орієнтованих на цифрову трансформацію управлінських рішень, інтеграцію з ринковим середовищем та кіберзахист; організації триетапного процесу оцінювання фінансової безпеки, що охоплює оцінку сучасного стану аграрного сектору, аналіз фінансового стану підприємства за визначеними показниками та розробку довгострокової стратегії розвитку;

– систему напрямів мінімізації ризиків фінансової безпеки аграрних підприємств, визначення яких запропоновано здійснювати через багатокритеріальну кількісну оцінку впливу зовнішніх і внутрішніх загроз у розрізі їх систематизації, ранжування за ступенем впливу на фінансову стійкість підприємств, виокремлення найбільш впливових макроекономічних чинників за допомогою кореляційно-регресійного аналізу та побудову адаптивної моделі управління фінансовою безпекою з урахуванням галузевої специфіки та індивідуальних характеристик аграрного підприємства;

набули подальшого розвитку:

– змістовне наповнення дефініції «фінансова безпека аграрного підприємства» як системи превентивних і компенсаторних заходів, що спрямовані на забезпечення безперервності функціонування, захист фінансових інтересів та оптимізацію грошових потоків з урахуванням впливу сезонності виробництва, природно-кліматичних ризиків, нестабільності ринкового середовища та обмеженого доступу до капіталу;

– підходи до формування фінансової безпеки підприємства за рахунок акцентування уваги не лише на оцінці фінансового стану чи управлінні ризиками, але й на зменшенні часових інтервалів між вхідними та вихідними грошовими потоками з урахуванням сезонності виробництва, що передбачає запровадження постійного моніторингу та контролю руху грошових потоків як самостійного елемента системи фінансової безпеки;

– обґрунтування доцільності та ефективності інтеграції цифрових технологій та біхевіористичних аспектів у системі фінансової безпеки аграрних підприємств;

– концептуалізація явища фінансової безпеки аграрних підприємств в частині формування підходів до підвищення її рівня, які засновані на її сутності як безперервного, системного та багаторівневого процесу, що формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників, реалізується на макро- і мікрорівнях

економічної системи, поєднує превентивні, адаптивні та стратегічні інструменти, що врахують галузеву специфіку й сезонність аграрного виробництва та неоднорідність характеру розвитку в умовах воєнного і післявоєнного станів.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків рекомендацій підтверджується положеннями наукових праць вітчизняних, зарубіжних учених. Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено використанням загальнонаукових прийомів та спеціальних методів пізнання, що базуються на економічних та споріднених з ними науками, а також методів міждисциплінарних досліджень, зокрема: методи наукової абстракції, індукції та дедукції, системний підхід, структурно-логічний аналіз, методи статистичного, структурно-динамічного та порівняльного аналізу, коефіцієнтний метод фінансового аналізу, аналіз головних компонент, кластерний аналіз, регресійний аналіз для панельних даних із фіксованими ефектами, методи узагальнення, графоаналітичний і табличний методи.

Інформаційною базою дослідження є матеріали Державної служби статистики України, Державної митної служби України, Держгеокадастру, фінансова звітність компаній ПрАТ «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «Астарта-Київ», ТОВ «Кернел-Трейд», ТОВ «Овостар Юніон» та ТОВ «ІМК», наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості застосування висновків дослідження у практичній діяльності аграрних підприємств. Окремі результати дослідження, що викладені в дисертації, прийняті до впровадження та будуть використані у практичній діяльності Управління агропромислового розвитку Київської обласної державної (військової) адміністрації з метою стимулювання підвищення аналітичного забезпечення діяльності Управління, удосконалення роботи з оцінювання стану фінансової стійкості аграрних підприємств Київської області (довідка № 7445/29.01.01/01.2025 від 10.12.2025 р.); економіко-організаційна модель забезпечення фінансової безпеки аграрного підприємства для своєчасного виявлення фінансових дисбалансів, підвищення ефективності управлінських рішень і зміцнення фінансової стабільності підприємства в умовах нестабільного економічного середовища в ТОВ «Сігнет Холдинг» (довідка № 25–19 від 26.12.2025 р.); кількісна оцінка впливу зовнішніх і внутрішніх загроз у розрізі їх систематизації, ранжуванні за ступенем впливу на фінансову стійкість підприємств в ТОВ «КОНСТРАКШН МАШИННЕРІ» (довідка № 1034/25 від 18.11.2025 р.); економіко-організаційну модель забезпечення фінансової безпеки аграрного підприємства, що відображає багаторівневий підхід до управління фінансовою стійкістю з урахуванням викликів цифрової трансформації в Аграрній компанії ІМК (довідка № KB 01-06-23 від 05.01.2026 р.).

6. Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні результати дисертації оприлюднено автором на міжнародних науково-практичних конференціях. Серед них: «Competitiveness and sustainable development" (Chişinău,

Moldova, 3-4 November 2022); «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2 березня 2023); «Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends» (Burgas, Bulgaria, 2-7 July 2023); «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку» (м. Острог, 24 листопада 2023); «Global challenges and sustainable development of economics and business» (Batumi, Georgia, 20 – 21 October 2023); «Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах» (м. Ірпінь, 22 лютого 2024); «Цифрова трансформація фінансової системи України та країн V-4 в умовах євроінтеграції» (Дубляни, 16 травня 2024); Path to a Knowledge Society-Managing Risks and Innovation (Niš, Serbia, 21-22 October 2024); «Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції» (Ірпінь, 22 листопада 2024); «Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів» (Хмельницький, 7 листопада 2025 р.).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення і результати дослідження опубліковані у 16 праць, загальним обсягом 6,48 д.а. Зокрема, 4 публікації – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, яке індексується в наукометричній базі Scopus, 1 підрозділ в колективній монографії, 10 публікацій – за матеріалами міжнародних конференцій.

Статті в іноземних наукових виданнях:

1. Davydenko N., Nehrey M., Boiko S., Karbyvskiy V. Tax sustainability in Ukraine: a case of agricultural companies. *Economies*. 2023. Vol. 11 (1). Pp. 6. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies11010006>

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

2. Карбівський В. Л. Сучасні підходи до дефініції «Фінансова безпека підприємства». *Український економічний часопис*. 2023. № 3. С. 53-57. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/318>

3. Карбівський В. Л. Діагностика фінансового стану аграрного підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Вип. 88. С. 43-50. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.88-7>

4. Карбівський В. Л. Заходи забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Економіка і управління*. 2025. Вип. 1 (103). С. 127-132. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-7872.1.2025.18>

5. Карбівський В. Л. Фінансова безпека аграрних підприємств в умовах цифровізації економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2(53). С. 318-323. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-44>

Підрозділ в колективній монографії

6. Karbivsky V. L. The main components of financial security of agricultural enterprises. *Economic and financial security of the state: international aspect: Collective*

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Karbivsky V. L. Risk management as a foundation for development of financial potential of business entities: Competitiveness and sustainable development, international conference (4; 2022; Chişinău). The 4th Economic International Conference; Competitiveness and sustainable development, 3rd-4th November 2022: Conference proceedings/scientific committee: Larisa Bugaian (chairman) [et al.; organizing committee: Rafael Ciloci (chairman) [et al.]. [Chişinău]: Tehnica-UTM, 2022. P. 174–179.

8. Карбівський В. Л. Ensuring the financial security of agricultural enterprises in post – war recovery. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди 125-річчя НУБіП України (м. Київ, 2 березня 2023 року). Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. С.229–230

9. Karbivsky V.L. The influence of factors on the financial security of agricultural enterprises (Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation: materials VII International Scientific and Practical Conference (Burgas, Bulgaria, July 2-7, 2023). Burgas : Avangard Prima, 2023. P. 98–101.

10. Карбівський В. Л. Роль інформаційної складової у забезпеченні фінансової безпеки аграрних суб'єктів господарювання. Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку : матеріали X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Острог, 24 листопада 2023 р.). Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023. С. 248–251

11. Karbivsky V. L. The impact of risks on the financial security of an agricultural enterprise. International scientific conference: Global challenges and sustainable development of economics and business. Book Of Proceedings, Batumi. 2023. P. 170–173.

12. Карбівський В. Л. Вплив структури капіталу на рівень фінансової безпеки аграрних підприємств. Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, м. Ірпінь, 22 лютого 2024 року. Ірпінь, 2024. С. 305–308.

13. Карбівський В. Л. Вплив цифровізації на фінансову безпеку аграрних підприємств. Цифрова трансформація фінансової системи України та країн V-4 в умовах євроінтеграції : збірник тез IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дубляни, 16 травня 2024 р.). Частина II. Дубляни : ЛНУП, 2024. С. 56–58.

14. Карбівський В. Л. Фінансова безпека аграрних підприємств в умовах війни. Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів XV Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь, 22 листопада 2024 року. Частина 1. Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. С. 401–403.

15. Karbivsky V. L. Real and probable threats in ensuring the financial security of an agricultural enterprise. International Conference Path to a Knowledge Society- Managing Risks and Innovation / Mathematical Institute of the Serbian Academy. Serbia, 2024. P. 1. URL: <https://mitem.mi.sanu.ac.rs/asset/Z9xsJkLKc9E7pjGFq>

16. Карбівський В.Л. Аналіз фінансового стану підприємства як індикатор його фінансової безпеки. Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 7 листопада 2025 р.). Хмельницький – Ломжа, 2025. С. 347–350.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Карбівського Віктора Леонідовича на тему «Формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств в умовах повоєнного періоду» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств в умовах повоєнного періоду.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційної роботи. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Карбівського Віктора Леонідовича відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), наукові публікації здобувача відповідають пункту 8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Карбівського Віктора Леонідовича на тему «Формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств в умовах повоєнного періоду» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий
д.е.н., проф.
«17» березня 2026 р.

М.В. Дубина

М.В. Дубина
М.В. Дубина
03 2026 р.